

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Strakonitz.

Bearbeitet von

Josef Havrda, Strakonitz.

Dějiny Židů v Strakonicích.

Zpracoval

Josef Havrda, Strakonice.

Kdy se usadili židé v strakonickém okolí a v městě samém, nelze s určitostí udati. Zatím, co na příklad V o d ď a n y a zejména P r a c h a t i c e ještě ke konci minulého století nepřijaly židů do svých zdí, a i v pozdějších letech obchodníci židovští zde ztroskotávali, v blížším okolí strakonickém mnohem dříve měli své modlitebny a hřbitovy. Asi před 130 roky na př. byli ve značnějším počtu na Horažďovičku ve Slatině, kdež ještě dnes stojí stará synagoga, méně početně ve Volenicích (3 rodiny), na Strakonicku v Osek u měli hřbitov a modlitebnu, z níž dnes jest kolna; na Volyňsku v Hosticích byla četná obec (20 rodin), jež měla uprostřed polí a lesů nad stanicí Česticemi svůj hřbitov, kterého používali souvěrci nejen z Hostic, ale i širokého okolí. Dnes jest hřbitov ten opuštěn, náhrobky i zdi hřbitovní většinou zbořeny a rozbity. V uvedených obcích jsou dosud židovské rodiny, ale v menším počtu. I v městečku Rábí byla četná obec, o čemž svědčí to, že části městečka říká se podnes Židovna, ačkoli zde židů již není.

Že i v St. již počátkem 16. stol. byli židé usazeni, o tom svědčí zápis v knihách rytířského rádu Maltézského v St. (archiv ten dnes již jest velmi neúplný) asi takto:

V r. 1509 (jiní tvrdí, že v r. 1511) byli v St. 2 židé chyceni a souzeni, že křesťanskéhoocha umučili, hlavou dolů jej pověsivše a silně pobodavše, krev z něho čerpali. Při mučení prý se přiznali. Přes to, že královská komora za odsouzence se přimlouvala, velkopřevor — byl to Jan ze Švamberka, muž jinak nábožensky snášenlivý, proto i od papeže daný v klatbu — nepovolil a rozsudek byl vykonán, delikventi byli nad hřbitovem sv. Václava spáleni. Podle pověsti nad tímto místem popravy byla na památku zasazena lípa. Je-li mohutná lípa vedle silnice k Podsrpu táz, co sem tehdy na památku byla zasazena, byl by tento strom úctyhodný stařec, starý 414 let.

O staletém osídlení St. židy svědčí i živý svědek, 84 letý stařec Hynek Wottic, soukromník. Ten tvrdí, že jeho rod trvá v St. přes 400 let, a tvrzení své prokazuje částečně rodokmenem. Ve starých spisech jedná se o Lazaru Wotticovi, pak byl Skal Wottic, Michal Wottic a po něm následovala ještě 2 pokolení.

V St. nedaleko hřbitova v volyňské silnici, domku, kde nyní bydlí lesník, říkalo se „Flusárna“. Tam byly stáje a chlévy. Na vlnkých od močůvky zdech „vykvétal“ salnyder, to byla před 140 lety důležitá surovina k výrobě střelného prachu a výbušných látek. Látka proto velmi vzácná. Chudí občané strakoničtí seškrabovali ji se zdí, čistili, vyluhovali z hnojiště a země a vydělávali si tím slušné peníze. Jaké bylo jich uleknutí v r. 1807, když krajský úřad doručil jim patent císaře Františka I. s poukazem na tresty, neustanou-li v samovolné výrobě salnyderu, neboť sbíráni a

čištění salnyderu prohlášeno za císařský regál. V § 4 patentu se praví: „Každý, kdo chce salnyder a prach dělati, musí se ohlásiti u úřadu (t. j. u generální artillerie), který každému, jehož k tomu za schopna uznal, udělí povolující list — — s výhradou židů.“

Jak známo, byla židům vykázána vždy jen jistá část města k obývání; v St. od počátku 16. stol. bydlili naproti hradu za řekou Volyňkou, místo podnes jest známo pod jménem „Židovna“. Na počátku 18. stol. měli v Bezděkově (čili Nových Strakonicích) modlitebnu, a jistě již tehdy, ne-li dříve, i hřbitov, jak o tom svědčí staré, do poloviny zapadlé, omšelé pomníky s nápisem většinou nečitelnými v přední části hřbitova. V druhé části honosí se hřbitov pomníky nádhernými, nákladnými.

Modlitebna nacházela se v domě, jehož pozdějším majitelem byl JUDr. Lerač, a v též domě byla pro žid. ženy i rituální koupelna. Předtím modlitebna několikrát se přestěhovala do jiných soukromých domů, též do nejbližšího sousedství nynější sokolovny, pak v r. 1741 vyhořela. Ihned po ohni vystavěli si novou, dřevěnou, jež však v r. 1858 se proborořila pod snoubenci, a synagoga byla opět v nájmu. Za budovou hostince „U tří lip“ v uvedené již Židovně byly malé pozemky a nuzné domky souvěrců; když v r. 1860 získali židé úplné rovnoprávnosti občanské a mohli se libovolně stěhovati, prodali svůj majetek zde a postavena tam nynější, na tehdejší dobu jistě nádherná synagoga. Má dva vchody, hlavní do přízemí pro muže, a druhý, postranní, pro ženy; ale tento vchod postranní otvírá se jen dvakrát v roce, totiž o Novém roce a Dni smíření. Pěkné stolice zhotovil vlastenec strakonický Jan Vlastimil Plánek. Synagoga stála 18 tisíc zlatých rakouských. Vedle synagogy postavena jednopatrová budova, v níž nachází se zasedací síň obce a byt pro kostelníka. Zasedací síň slouží v době potřeby za výpomocnou modlitebnu. Synagoga tato byla tehdáž první v jižních Čechách, — aspoň co se nádhery týkalo, — moderně zařízená, na ozdobných sloupech, hodně plastiky. V celém kraji se o ní mluvilo, hlavně o svěcení, a budova budila pozornost daleko široko. Tehdy byl starostou ž. o. tov. Fuchs. Synagoga byla dobře budována, dlouho nepotřebovala oprav, až v r. 1927, tedy po 67 letech, počaly se propadávat sloupy galerie a celý objekt nákladně opraven.

Ke konci 18. a na počátku 19. stol. velmi se rozšířila výroba tureckých fezů. Čepice pracovány ručně, mnozí občané mohli z výroby té státi se zámožnými, žel však vydělané peníze neuměli udržeti; a když rukodělná výroba fezů počala upadati, tím, že se zavádely stroje, byli opatrnejší židovsci zde prvními a jedinými továrníky. Od let 1817 byli to továrníci: Bratří Weilové, Fürtové, Wolf Jakub, Moric, Josef.